

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Karpalhy Gyula*

Cím: *Boldogasszony-napi „felfedező”-séta*

Forrás: *Magyarország*

Bsn.
(Hely)

1943. II. 28.
(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

712.21

Hely

Gellérthegy

Idő

„1943”

Személy

H

Boldogasszony-napi „felfedező”-séta

a Gellérthegyen, ahol az országban
leghamarabb virágzanak a gyümölcsfák
Kelet Európában egyedül itt terem a „törökpirosító”,
az egykori budai háremhölgyek virága

Gyümölcsoltó Boldogasszony napjának kora délelőttjén, amint megyünk felfelé a Szent Gellérthegy sétányán, a sziklakápolna mellett, és hallgatjuk az onnan kiszűrődő szent éneket, egyre jobban megkap bennünket valami misztikus, ünnepi áhítat. Csodálatosan szép ünnep Gyümölcsoltó Boldogasszony napja itt kint a természetben, az aranyzineken játszó tavaszi napsütésben. Valahogy minden ünnepe. Nemcsak az ember, hanem a rügyeiket bontogató fák is, az első merész virágok, amelyek kidugják apró fejüket a tavaszi szélben sarjadt, borzongó friss zöld fű között. A természet ünnepe ez, az anyatermészeté. *A fogantatásé.*

Ez a pillanat, a hangulat, amikor az ember meglesheti a természet titkát és egészen közel juthat hozzá. Talán olyasmis is megismer belőle, amit gyakran látott, de sohasem figyelt és értett meg. És nem beszült eléggé . . .

Három földrész egzotikus vendégeinek „virágszállója”

. . . Ugy „vágunk neki” most a Gellérthegynek, mint ismeretlen területnek. Mint valami „felfedező útnak.”

Báró Andreánszky Gábor dr., a Nemzeti Múzeum növénytarának igazgatója kalauzol bennünket. Lelkesen és fáradhatatlanul magyarázza a kiváló tudós minden fának, minden kis virágnak és növénynek a történetét, természetrajzát.

A Gellérthegy déli lejtője elegáns „virágszálló”, ahol három földrész flórájából érkező előkelő és egzotikus „vendégek” adnak találkozót. Ázsia, Amerika és Európa, de még Afrika földközi-tengeri partvidéke is „képviselteti” itt magát.

Mindjárt a déli lejtő legalsó sétányán a szikla-kápolna mellett a karesű, sötétzöld brüsszeli csipkelevelű, ciprusra emlékeztető fák zárkoznak „exkluzív” kis társaságként egymás mellé: Ászakamerika és Keletázsia, Kína, Japán és Korea tájainak a küldöttjei a tujafák. Szemben velük a hasonló vidékről származó „utitársak”: a magnóliák, melyeknek most bontakozó enyves kis rügyeiből április végén valóságos virágrevíű pompázik ki. Olyanok ezek a magnóliák nagy fehér- és rózsaszínű szirmaikkal, a tavaszi szélben, mint zöld szőnyegen táncoló hófehérruhás piruló kis kínai menyasszonyok.

. . . Megyünk felfelé a sétányon, a „ma nincs iskola” boldog csatakiáltásával hegyre kaptató kamaszhangú diákok, a gyermekeket sétáltató mamák és nevelőnők, a ráérő kényelmesléptű nyugdíjas öregurak között.

A játékterek felett a dél felé kiugró séteány padjain meglátjuk a „szektásokat”. A napimádók szektáját. Egymás mellett ülnek, „hosszú, tömött sorban” a padokon, és arcukat valóságos nyaktorna mutatvánnyal tartják, kitarotán és fáradhatatlanul a nap felé. Szinte rájuk van írva, hogy minden csepp ultraviolet sugarat pótolhatatlannak

tartanak, el nem fordítanak fejüket egy percre sem, legfeljebb a szemük sarkából vetnek egy-egy liplantást a járókelők felé. — Ezek a „napimádók” azok akik tapasztalathoz ismerik a gellérthegyi nap hatását — mondja Andreánszky dr. mosolyogva és néhány gyümölcsfához vezet bennünket.

Fa, amelynek gyümölcsén belül van a virága

— Nézzék meg, milyen duzzadóak már ezeknek a fának a rügyei . . . A gellérthegyi napnak varázsos ereje van. A déli lejtő éghajlata sokkalta melegebb, mint például az Alföldé és legfeljebb a délvidék vetekedhetik vele. Az Alfölddel szemben előnye a Gellérthegynek az is, hogy a tél nem annyira szélsőséges, az északról fuvo

hideg szeleket, légáramlatokat felfogják a budai és szentendrei hegyek.

— Ez a magyarázata annak, hogy az országban leghamarabb itt virágzanak a gyümölcsfák, — két-három héttel előbb, mint például Kecskeméten, a „magyar gyümölcs hazájában . . .”

Arról kezdünk beszélni, hogy a Gellérthegyen a hazai kertészetnek milyen nagy lehetőségei vannak.

— Hogyan lehetne legokosabban és legcélszerűbben kihasználni a déli lejtőnek ezeket az adottságait?

— A példát erre nagyon szépen megmutatja a déli lejtő alján a Szent Imre herceg-út felett fekvő kertészeti főiskolának a

mintakertészete. Itt már olyan gyümölcsöket is sikerült termesztetni, amelyek egészen meleg, földközi-tengeri, vagy még délibb éghajlathoz vannak szokva — mint például citromot.

— Már annakidején, amikor az úgynevezett „sziklakerteket“ csinálták, — mondtam, hogy sokkalta célszerűbb volna ezek helyett olyan növényekkel kísérleteket tenni, amelyeknek meghonosítása másutt nem lehetséges. Legyen bármi, mondjuk Japán melegebb tájairól származó növény olyan, amelyre aztán később magunk és a külföld előtt büszkék lehetnénk: ime nekünk sikerült ilyen is meghonosítani . . .

Hogy az egészen meleg éghajlathoz szokott növények is mennyire meg tudnak honosodni a Gellérthegyen, azt két növény mutatja, amely ittmaradt több, mint 300 évvel ezelőtől, a török időkben.

Az egyik a *fügefafa*, a *figus carica*. A gyermekjátékszótárak felett, a hegyoldal egyik kis lankás lejtőjén a szurgán virító kis homoki pimpók és a liláskékes fürtös gyöngyikék között magányosan áll a mustársárga ágazatú fügefacsereje.

A fügefafa a legérdekesebb gyümölcsfák egyike, amelynek *gyümölcsén belül vannak a hím és nőnemű virágok*.

A gellérthegyi „fügefafa“, mely már több, mint háromszáz éve tenyészik ezen a helyen, persze nem nő meg olyan magas fává, mint „szülőházájában“, a mediterrán vidék tűző napja alatt.

De van még egy másik, még érdekesebb egzotikus növény is a Gellérthegyen . . .

A „véráztatta földek“ virága

A Gellérthegy, sőt az egész ország növényzetének legérdekesebb „sztárja“ ez a virág. Virág, amely a *mediterrán tájak* kivételével egész Európában csak nálunk nyílik.

. . . Valamikor, három századja már, vagy még annál is több, került hozzánk Afrikából vagy Elő-Ázsiából ez a *furcsa, titokzatos virág*.

Akkoriban az ozmán hatalom terjeszkedett Buda várában és a budai hegyeken is.

A törökpirosítót a *peganum harmalát* ekkor hozhatták Budára és ültethették el a Gellérthegy napsütötte déli lejtőjére.

Fehérszirmu, igénytelen kis virág. Nem mint kerti dísznövény került ide, hanem mint *festőanyagul* szolgáló növény. A kémia ezermestereitől: az araboktól tanult eljárás segítségével piros színű festőanyagot vontak ki belőle a török „vegyszerek“ és ezt a drága festőanyagot a *budai pasa háremhölgyei használták* ajak, vagy kelme-pirosítónak.

A törökpirosító a legérdekesebb virágok egyike, amelyet a botanika ismer — mondtotta Andreánszky dr. — A népi hiedelem keleten azt tartja, hogy csak olyan helyen terem, ahol *valamikor vér áztatta a földet*.

— Persze, „ez csak babona“. Az érdekes viszont az, hogy a természetudomány megállapította: ez a virág csak olyan helyeken terem, ahol a föld erősen *nitrogén* tartalmú. Az pedig tudvalevő, hogy a vérben — *nitrogén is van* . . .

— Magam, *északafrikai és előázsiai* utam alkalmával megfigyeltem, hogy a Szaharában is csak oázisok — a karavánszerályok és karavánutak — környékén terem meg, tehát csak ott, ahol emberek élnek és ahol csaták lefolyhattak.

. . . Háromszáznál többször is kinyíltott évről-évre ez a különös délszaki virág . . . A török kéjlokok helyén már modern villák állnak. A pusztai életet kedvelő nomád lovasból városi polgár lett, aki a Gellérthegy oldalán ápolja a „vitaminkertet“ . . .

És ez a furcsa növény még egyre virít, mintha dacolna az idővel és emlékeztetni akarna valamire.

Vannak a természetnek ilyen furcsa, titokzatos játékai.

Kárpáthy Gyula